

Adroddiad y Prif Arholwr

Arholiadau Aelodaeth Sylfaenol Ebrill 2015

Mae Aelodaeth Sylfaenol yn cyfateb i waith a wneir dan oruchwyliaeth ar lefel broffesiynol sylfaenol. Disgwylir i'r ymgeisydd gynhyrchu gwaith cywir, addas a graenus o fewn terfynau amser.

Adran 1 – Cyfieithu o'r Saesneg i'r Gymraeg

Nifer yr ymgeiswyr: 17

Llwyddo: 6

Er bod cryn nifer wedi llwyddo yn yr arholiad y tro hwn, ni lwyddodd yr un ymgeisydd i gyflawni rhagoriaeth yn y ddau ddarn, er i un ymgeisydd gyrraedd y brig yn yr ail ddarn. Anwastad oedd y safon, felly, gan fod rhai ymgeiswyr oedd heb llwyddo wedi dod yn agos at gyflwyno cyfieithiadau llwyddiannus, tra bod eraill wedi cyflwyno gwaith oedd yn cynnwys nifer o wallau esgeulus, na ellir eu hesgusodi hyd yn oed o dan straen arholiad.

Wedi dweud hynny, cafwyd cyffyrddiadau da yng ngwaith llawer o'r ymgeiswyr, a dyma rai enghreifftiau o hynny:

Flytipping on the increase

Tipio anghyfreithlon ar gynnydd

owned by the company

y mae'r cwmni'n berchen arnynt

the increase was very worrying

bod y cynnydd yn peri pryder

Credit is another word for borrowing

Gair arall am fenthyca yw credyd

Yn anffodus, fodd bynnag, gwelwyd llawer o'r ymgeiswyr yn crwydro oddi wrth ystyr y gwreiddiol, gan ychwanegu a hepgor elfennau, cyfieithu'n rhy fras i gyfleu union neges y gwreiddiol, neu ddewis gair cwbl anaddas, e.e.:

with the clearance bill for local authorities rising 24% to £45.2m

gyda'r bil clirio ar gyfer awdurdodau lleol yn codi rhyw 24% i fyny at £45.2m golyga hyn bod bil clirio awdurdodau lleol yn codi o 24% i £45.2m.

less serious flytipping

tipio anghyfreithlon llai difriol

gollwng ysbwriel anghyfreithlon

the increase was very worrying
fod y cynnydd yn bryderus iawn

other incidents of illegally-dumped rubbish
eitemau eraill o sbwriel a gaiff eu tipio'n anghyfreithlon
enghreiffiau o sbwriel wedi'u dadlwytho'n anghyfreithlon

cuts to local authority budgets
toriadau i gyllid awdurdodau lleol

£17.3m
un deg saith pwynt tri mil o bunnoedd

A spokeswoman... said
Dywedai llefarydd
Dywed llefarydd

These statistics show
Mae'r ystadegau'n dangos

Cuts to local authority budgets may have had an impact
Gellir dadlau, efallai, fod toriadau i gyllidebau awdurdodau lleol wedi cael effaith

the clearance bill for local authorities
mae'r gost i awdurdodau lleol

their unwanted furniture and fridges on the streets
eu celfi a'u oergelloedd ar y strydoedd

this is no excuse for people to simply dump their unwanted furniture and fridges on the streets
nid esgus mo hyn i bobl daflu'r dodrefn a'r oergelloedd nad ydynt mo'u hangen bellach yn ddiofal ar y stryd.

Gwelwyd hefyd gryn dipyn o ddylanwad y Saesneg ar batrymau'r Gymraeg, gyda ffurfiau fel 'y nifer o fatresi' (yn hytrach na 'nifer y matresi') i'w gweld yn llawer o'r sgrïptiau, diffyg defnydd o'r fannod yn y rhestr yn y frawddeg gyntaf, a ffurfiau megis 'esgus i bobl i ddympio' (cyfieithiad llythrennol o 'excuse for people to', er nad oes angen yr ail 'i' yn Gymraeg).

Ar ben hyn, cafodd rhai ymgeiswyr drafferth wrth geisio dewis eitemau geirfaol addas:

marking the first increase in flytipping in years
gan farcio'r cynnydd cyntaf mewn tipio anghyfreithlon mewn blynnyddoedd

A spokeswoman... said

Dyweddod llafarwraig...

the equivalent of one incident
sy'n gyfystyr ag un tro

known as store cards
a elwir yn gardiau storio
sef cardiau stôr
a adnabyddir fel cardiau siop

Mae'r enghreifftiau olaf hyn hefyd yn dangos nad oedd rhai ymgeiswyr wedi deall bod angen cyfieithu'r ail ddarn mewn modd clir, hawdd ei ddeall. O ystyried y gynulleidfa darged, nid oedd ffurfiau amhersonol a iaith fwy ffurfiol yn addas yn y darn hwn, ac felly ni ellir barnu bod cyfieithiadau oedd yn eu defnyddio yn llwyddiannus.

Rhaid cymhell yr ymgeiswyr, felly, fel cynifer o weithiau yn y gorffennol, i roi sylw mwy manwl i union ystyr y gwreiddiol, a gwirio'u gwaith yn llawer mwy gofalus, er mwyn sicrhau eu bod yn cyflwyno sgript sy'n cyfleu'r neges gywir, ac sydd hefyd yn darllen yn naturiol yn y Gymraeg. Fel y soniwyd eisoes, roedd elfennau addawol yng ngwaith llawer o'r ymgeiswyr, felly carwn eu hannog i ddal ati i fireinio'u crefft, gyda golwg ar sefyll yr arholiad eto ar ôl gloywi tipyn mwy ar eu mynegiant.

Adran 2 – Cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg

Nifer yr ymgeiswyr: 9
Llwyddo: 3

Er bod traean o'r ymgeiswyr wedi llwyddo yn y rownd hon, boddhaol yn unig yw'r gwaith a gyflwynwyd ganddynt, ac ni lwyddodd yr un ymgeisydd i sicrhau gradd 1 ym mhob elfen. Carwn annog pob un ohonynt, felly, i fanteisio ar bob cyfle i loywi eu sgiliau, ac i barhau i fireinio'u crefft, er mwyn sicrhau bod eu gwaith yn gwella'n barhaus, a'u bod yn medru cynnal safon eu gwaith gorau.

Fel sy'n arferol ar y lefel sylfaenol, ceisiwyd sicrhau bod pynciau'r ddau ddarn i'w cyfieithu yn ddigon cyfarwydd. Syndod, felly, oedd gweld nad oedd un ymgeisydd yn gyfarwydd â'r term 'stained glass', a bod un arall heb glywed am 'smartphones'. Yn naturiol, fe all gair fynd yn anghof dan amodau arholiad, ond gellir egluro hynny'n hwylus mewn troednodyn, a doeth fyddai gwneud yr un peth yn achos term anghyfarwydd. Trueni na wnaeth yr ymgeisydd a gyfieithodd Dyffryn y Swistir fel 'The Vale of Switzerland' hynny, i egluro ei fod yn ansicr ynghylch y fersiwn Saesneg gywir.

Dyma rai enghreifftiau o gyfieithu llwyddiannus a gafwyd yn y ddau ddarn:

sianeli teledu di-ri a ffonau clyfar
countless television channels and smart phones

a thameidiau mân o fetel

and fine fragments of metal

ymdoddi deunyddiau
fusing materials

atgofion... gwerthfawr
treasured memories
precious memories

darnau masnachol personol
bespoke commercial pieces

gwydr lliw gyda phlwm
leaded stained glass

er mwyn eu gosod yn y goron arian
...to be set in the silver crown

Gwaetha'r modd, ochr yn ochr â'r rhain cafwyd ffurfiau fel y canlynol, sydd nid yn unig yn enghreifftiau o gyfieithu aflwyddiannus, ond hefyd yn anghydweddus â phatrymau'r Saesneg:

multiple channels of television
where their children could freely play
the Urdd Eisteddfod's, Swansea 2001 crown
a quarter of parents were deplored by the fact
kiln work and stained glass with lead work
one of her recent commissions includes

Cafwyd sawl enghraifft hefyd o eitemau geirfaol anaddas, a rhaid cyfaddef y dylasai unrhyw ymgeisydd weld bod angen cywiro enghreifftiau fel y canlynol o ddarllen y cyfieithiad yn annibynnol ar y gwreiddiol:

weithgaredd dieithr
foreign activities

mae'n anodd i lawer o blant heddiw gael y profiadau hynny drostynt eu hunain
it is difficult for many children today to taste those experiences for themselves

ieuentid heddiw
today's youths

Roedd chwarter y rhieni'n gresynu
A quarter of parents worried
A quarter of the parents pitied
Three-quarters of parents were disappointed

Ceir yr argraff, felly, nad yw gafael yr ymgeiswyr ar ramadeg a chystrawennau'r Saesneg mor gryf ag y gallai fod, a charwn annog pob un ohonynt i fanteisio ar bob cyfle i ddarllen Saesneg graenus, er mwyn ymdeimlo'n fwy â phatrymau naturiol yr iaith honno ar ei gorau.

Wrth gloi fy adroddiad, carwn ddiolch, fel arfer, i'r holl farcwyr am eu gwaith trylwyr ac i staff y swyddfa am bob cymorth. Diolch o galon i'r tîm cyfan am hwyluso gwaith y Prif Arholwr.

Fiona Gannon
Mehefin 2015